

Нова Родина!

№ 12.

И. МЫРОНА.

фрэнскі

АБУ-КАЗЕМОВИ КАПЦІ

(АРАБСЬКА КАЗКА).

Черкасы.

Друкарня В. В. КОЛОДОЧКЫ.

1899.

ЛНБ чика

а

АБУ-КАЗЕМОВИ КАПЦИ

(АРАБСЬКА КАЗКА).

И. МЫРОНА.

ЧЕРКАССЫ.

Друкарня В. В. БОЛОДОЧКЫ.

1899.

070к

Дозволено Цензурою. Київъ, 17 мая 1899 года.

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ 34546

АБУ-КАЗЕМОВИ КАПЦИ.

(АРАБСЬКА КАЗКА).

I.

*Хто такий бувъ Абу-Каземъ и якъ виглядали
його капци.*

У Багдади, славнимъ мисти,
Тому литъ не сто, не двисти,
Якъ калифы¹⁾ ще жылы,
Бувъ вдовецъ, стара катряга,
Та такий вамъ скупердяга,
Що шукать по всій земли.

Хочъ багатый бувъ страшенно,
Та ходывъ брудный, нужденный,
Весь обдертый, у латкахъ;
Сорочыще чорна, груба,
Ледве рубъ держыться руба,
Вся одежа у диркахъ.

Лысыну замисть турбана²⁾
Обывала шмата драна,
Ветха—й колиру не знать;
Плащъ—ряднына-перетыка,

¹⁾ Калифамы звалысь магометанськи володари, що були заразомъ царями и головою церквы.

²⁾ Завій, який Арабы носять на головахъ замисть шапки.

Поясь—зъ клоча, часомъ—зъ лыка,
Хочь у просо, шнакы гнать.

Звався дидь той Абу-Каземъ,
Бувь купець соби, не блазень,
Пахощама торгувавъ;
Якъ по мисти йшовъ часама,
Всякый людъ за нымъ юрбама
Бигъ и дывомъ дывувавъ.

Та найбильше всихъ увагы

У старого скупердягы

Його капци, знай, тяглы:

Але капци-жь бо то, капци!

Що, мабуць, ще дидьчій бабци

Шлюбнымъ обувомъ булы.

Видкы Абу Каземъ взявъ ихъ,
Скильки литъ вже ужывавъ ихъ,
Сего не затымавъ съвить;
Зналы лышь шевци багдадськи,
Що ти капци чудернацьки
Вже латалы зъ десять литъ.

Що тамъ прыщипокъ безъ миру!

Що тамъ дратвы, що тамъ шкиры

Шевськы руки уплелы!

Десять разъ подошвы клалы,

До старыхъ нови шнылялы,—

Щобъ мицнійшии булы.

А пидь десять шкуръ тыхъ, братку,

Абу-Каземъ на остатку

Цвяхивъ густо самъ набывъ,

Тай-то цвяхивъ зъ головкама,

Мовъ цыбули зъ чосныкама,

На пидрядъ коваль зробывъ.

И общасы тежъ незгирши:

Мовъ копыта що найшырши,—

Оттакый лышала следъ!

Прышвы, дубельтово шыты,

Такъ булы латкамы вкрыти,

Наче дубъ, корявый дидъ.

Ноевый ковчегъ,—я певень,—

Стилько лать не мавъ и бревень,

Що ти капци-шлапаки:

Подобалы на колоду,

А тяжки булы до ходу,

Наче проса два мишки.

То-жъ то мыръ увесь зглядався,

Якъ въ ныхъ Каземъ прокрадався

Вульцямы на базаръ,

Якъ потивъ, бидакъ, и санавъ,

Ноги тягъ, що ледве шлапавъ,

Мовъ за кару кайданяръ.

Капци ти такъ вси зналы,

Такъ ихъ часто спомыналы,

Що прысливьемъ стали въ мыть,

Якъ тяжке щось мавъ хто въ гадци:

«Се, якъ Каземови капци,

Сего я не втну зробыть».

Слушайте жъ, якъ доля-ненька

Тымы кацямы злегенька

Скоботать його взяла,

Поки вси гыдки й болющи

Злыхъ привычокъ шкаралющи

Потроцыла й розмела.

II.

Якъ Абу-Каземъ купывъ соби биду.

Разъ базаромъ Абу-Каземъ
Въ день торговый ледве лазывъ,
Въ своихъ капцяхъ ноги тягъ,
Та торгу винъ, знай, пыльнеу,
Тутъ продасть, тамъ зновъ купуе,
Вештае по вулыцяхъ.

Отъ забылы барабаны,
И валыть народъ юрбамы
Тамъ, де, возный судовый
Ставь на бочку й выкрыкае:

«Хто охоту й гроши мае,
Хай иде въ базаръ новый!»

«У базари, добри люде,
Лицытацья заразь буде!
Есть купецъ тамъ Бенъ-Омаръ,
Пахощамы винъ торгуе,
Отъ у нього лицытуе
Судъ за довгъ увесь товаръ».

Мусульманы тее чують,
Ти жаліють, ти кепкують,
Та ништо не посиша.

«Пахощи, се бабське дило!
Намъ на те, щобъ гришне тило
Прокормыть, — нема гроша!»

Та одынь лышь Абу-Каземъ,
Вчувшы се, ажъ вскочывъ разомъ,
Мовъ пидрисъ и просьвитливъ.

«Пахощи, та й ще хороши!
Продадуть за песи гроши!
Отъ, колы бь я долетивъ!»

И вже сапа и вже фука,
Шкандыбае и штыльгук
Вь Бенъ-Омаровый базарь...
Тутъ упаде, тамъ спиткнется,
Та про те впередь все пнется,
И бижыть, мовъ на пожарь.
Прыбигае,—не вытаеь,
Про товаръ лышень пытаеь
Та развидуе цину.
До його Омаръ пидходить
И на бикъ його видводыть
На хвылыночку одну.

«Друже любый, Абу-Каземь!
Бачышь, що за горе разомь
Впало, наче зь неба гримь!
Та повирь мени: ий-Богу,
Хай зломаю заразь ногу,
Якъ що самъ я выненъ вь тимъ!»

«Знаешъ самъ,—купецъ я чесный,
Але трапывсь другъ облесный,
Я за нього заручывъ;
Вчора мавъ винъ довгъ сплатыты,
Ну, и втикъ! И ось гляды ты,
Якъ мени винъ доперчывъ!»

«Друже любый, Абу-Каземь!
Поратуй мене сымъ разомь!
Слово лышь одно скажы,
Що сплатышь сей довгъ за мене!

А то горенько нужденне
Жде мене въ тюрми, въ вежи!»
«Та самому-бъ ще терпиты—
Пивъ биды! А жиңга, диты!
Адже все сплюндрують тутъ!
Такъ що имъ хочъ заразы гынуть,
Хочъ изъ мосту въ воду лынуть...
Сякъ, чы такъ—намъ всимъ капуть».

Та не зрушывъ скупындригу!
Замисть взаты на увагу
Те его благання й плачь,
Винь промыривъ: «купцю любый!
Я? тебе спасать видъ згубы?
Чы жъ то я такый багач?»

И, лышывшы Бенъ Омара,
Винь спишыть, де возныхъ хмара
Лицытацню вела
И рожевого олійку
Велычезную сулійку
Продавать въ той часъ внесла.

Сей олій зъ Ширасу¹⁾ просто,
Вартъ бувъ, певне, пястривъ²⁾ зо сто,
Та ниhto не куповавъ:
Абу-Каземъ скупарысько
Безсумлинно всю бутлысько
За тры пястры сторгувавъ.

Давъ тры пястры, въ кишъ бутлыще
Та до дому колы бь швидче,
Наче зъ крадепымъ летыть.

¹⁾ Ширасъ—головне мпсто Персыи, славне свойимы рожамы, зъ якихъ выдобувають дорогоценный рожевый олійокъ.

²⁾ Пястръ-арабська монета; на наши гроши—пятазлотныкъ.

А Омарь зитхнувь та й шепче:
«Богъ тоби за добре серце
Ще й зъ процентомъ заплатьть!»

III.

*Якъ Абу-Каземъ першый разъ позбувся своихъ
капцивъ.*

Отъ таке добро здобувшы,
Про товариша забувшы,
Абу-Каземъ страхъ зрадивъ!
Щобъ вси бачылы, що справывъ,
Цинну бутлю винъ поставывъ
У викини, де самъ сыдивъ.
Самъ винъ взявся миркуваты,
Якъ бы видиразныкуваты
Славный сей здобутокъ свій?
Дать на Боже? Учту справыть?
Ни, про се й не думавъ навить.
«Въ баню я пиду, якъ стій!»

Димъ, якъ слідъ, позамыкавшы
И за поясъ ключъ захавшы,
Въ баню почалапавъ винъ.
Та й за вступъ прыйшлося платыты;
Плюнувъ, буркнувъ щось сердытый,
Мовъ бы грызты мусивъ хринъ.

Въ бани служба вже пыльнеуе:
Той у нього капци ззуе,
Сей знимае драный плащъ,
Третій ноги натырае,

Той щось въ крыжахъ направляе,
Що ажъ хруснувъ въ спыни хрящъ.
Щоки тамъ служебни руки
Скупаря берутъ на муку,
Мажуть, правлять, мисять, трутъ,
Ажъ зблыжається до его
Другъ одынь,—чы до скупого
Пидлестывся винь мабутъ.

Прывыталысь, розмовляють,
Сее-тее спомынають,
Дали другъ сміятысь ставъ:
«Абу Каземъ, любыи друже!
Тии капци... Часъ вже дуже,
Щобъ ты инши капци мавъ!»

«Глянь! Се жъ дійснии почвары!
Имъ нема въ Багдади пары:
Довбни шкуруяни якись!
Ты жъ-бо чоловикъ маючий,
Справъ соби, якъ слидь, папучи,
У кайданахъ тыхъ не лизь!»

«Правда, друже!» Каземъ каже,
Я вже й самъ не разъ, а якже,
Про те думавъ, якъ на грихъ.
Але, знаешъ людську вдачу!
Якъ стари ти капци бачу,
То мини щось жалко ихъ.»

«Такъ уже я зъ ными зжився!
А якъ добре прыдывывся:
Та жъ вони ще добри скризь!
Щожъ, йихъ дурно выкыдаты,
А новии куповаты?»

Се-жь не розумь! Бога бійсь!»

Поки такъ балакавъ Каземъ,

Ажь у баню входить разомъ

Пань Багдадський судія.

Бынулысь до нього слугы:

Сей роззувь, турбанъ знявь другый .

«Я патру! Обмыю я!»

Абу-Каземъ ажъ озлився,

Изъ пидь-лоба подывывся

На лызунство «подлыхъ» слугъ,

Тай пишовъ у баню живо,

А за нымъ глядивъ жартливо

Той його нибы-то другъ....

Бувъ тамъ довго чы коротко,

Парывсь гирко, чы солодко,

Тее вже не наша ричь;

Досыть, що суддя ще въ ванни

Клявъ на слугы окаянни,

Якъ нашъ Каземъ выйшовъ причь.

Выйшовъ зъ бани, одягаесь....

Де жь ти капци? Оглядаесь,

Але капцивъ ни слиду!

А на мисци ихъ блискучи

Ще новисиньки папучи

Хтось поклавъ, якъ на биду.

Абу-Каземъ усмихнувся.

«Хытрый другъ мій! Якъ звывуся!

Самъ немовъ мене ганьбывъ,

Та закымъ я вымысь въ бани,

Винь взявъ капци незугарни,

А папучи ти купывъ».

Такъ то хытро Абу-Каземъ
Вымиркувавъ все те разомъ
И по́вирывъ въ догадъ свій,
Швыдко взявъ свои онучи
И обувъ нови папучи,
Зь бани драла давъ, якъ стій.

Та хочъ давъ винъ зь бани драла,
Въ слідъ за нымъ беда вже гнала,
Мовъ за жертвою змія!
Ось, чортівъ згадавши копу,
Вылизъ, наче ракъ зь окропу,
Зь бани самъ панъ судія.

Выйшовъ зь бани, одягаєсь....

Де папучи? Оглядаєсь,
А папучивъ—ни слиду!

Замисць ныхъ, для осолоды
Два капчыєска, мовъ колоды,
Хтось поклавъ, якъ на биду.

Панъ суддя бувъ дуже строгий,
Наробывъ, якъ стій, тривоги:

«Хто мои папучи вкравъ?

Хто для насъмиху й наруты

Си проклятіи капцюгы

Замисць моихъ тутъ поклавъ?»

Страхъ великый по всій бани,

Шенты, мовы невыразни....

Дали скрыкнулы вси вразъ:

«Ахъ, се Каземови капци!

Певне, трястя його бабци,

Винъ же й обикравъ тутъ васъ!»

Заразъ, схопившы палюгы,

Въ здогинь скочылы два слугы.
Абу-Каземъ й не марывъ,
Що бида за нымъ йде спшно!
Винъ въ новыхъ папучахъ втишно
Вже до дому доходывъ.

А въ тимь крыкы його гадку

Перервалы: «Дядьку, дядьку,
Зупынитесь! Стійте, говъ!»

Ставь мій Каземъ, озыраесь,
Служка зъ бани наблыжаесь,
Весь засапавшысь, ишовъ.

«Дядьку Каземъ, Аллахъ¹⁾ зъ намы!

А у бани панъ за вами

Тамъ якыйсь знатный пытавъ.

Конче хоче васъ пизнаты.

Се, мабуть, купецъ багатый,

Бо насъ двоухъ по васъ пиславъ».

Абу Каземъ здывувався,

Веселенькый поспивався,

Думавъ добрый зыскъ найты.

Въ бани винъ вступя пороги,

Колы бачъ! суддя тутъ строгый

Якъ не крыкне: «А, се ты!»

«Ты се, дрантавый злодую!

Гей, визьмить, звяжите туго

И въ тюрму його заприть!

И здіймить мои папучи,

А капчыська ти вонючи

До карку ему вчепить!

Тутъ мавъ баню Абу-Каземъ!

¹⁾ Такъ звать магометане Бога.

Не пишло йому се плазомъ,
Що прыятель жартъ зробывъ.
Що рыдавъ, въ ногахъ валявся,
Толкуався, Богомъ клявся,—
Панъ суддя отъ-отъ не бывъ.

Мусивъ Каземъ на остатку
Пястривъ выдобуть десятку
И судди виткнуць въ кулакъ,
Щобъ минуты злои кары...
Такъ, зазнавши въ бани пары,
Выдобувся неборагъ!...

IV.

*Сумування Абу-Казема. Винъ кыдае свои капци
въ ричку Тигрисъ, та воны по злодійськы нич-
ною добою вертаються до нього назадъ.*

Абу-Каземъ страхъ несчастный
Повернувъ у димъ свій власный,
А вернувшысь,—розрыдавсь.
Винъ скупарь бувъ, не злодюга, --
А-жъ тутъ ось яка наруга
Впала, що й не спамятавсь.

„Боже“!—скрыкнувъ винъ кризь сльозы,—

„Чы жъ то я колы де въ лозы

Крадене добро таскавъ?

Чы тыснувъ чуже я въ жмени,

Чы по баняхъ я кешени

Людськія ревызувавъ?

„Будь я не купецъ, а вихоть,

Якъ чужого хоть за нихоть
До моихъ прылыпло рукъ!
Щожъ судди я тому вдіавъ,
Що мене винъ позлодіавъ
И здеръ зъ мене грошый гукъ!

„Боже, знаешъ въ свой власти,
Чы хочъ думку мавъ я вкрасы
Ти папучи нависни!

Я-жъ не ткнувся бь ихъ, якъ живо,—
Колы жь жарту такъ злослыво
Хытрый другъ удравъ мени!

«Охъ, та вже теперъ я бачу,

Що мою почтыву вдачу
Тїи капци въ грихъ ввели!

Я бажавъ папучи маты!—

Мусивъ се мій другъ пизнаты,
Щобъ винъ высивъ на гылли!

«Я бажавъ въ новыхъ ходыты,—
Грошей жаль було—купыты,
Пристрастылася душа
До отсыхъ кайданивъ клятыхъ!
Черезъ ныхъ прыйшлось виддаты
Купу ось яку гроша!»

«Кляти капци! Заслипылы

Вы мене зовсимъ въ тїй хвыли,

Душу спуталы мою!

Вы мене велы до згубы!

То жь нечыстому васъ въ зубы

Въ сїй хвылыни я даю!»

Въ тимъ настрою, страхъ понуримъ,
Винъ за вуха капци шнуромъ

Мицно разомъ извизавъ,
Взявъ на плечи, мовъ колоду
И надъ ричкы Тигра воду
Въ тихыхъ думахъ поманджавъ.

Не далеко мавъ манджаты:
Блызько видъ його кимнаты
Быстрый Тигрисъ шумно пльвъ.
Абу-Каземъ надъ рикою
Ставъ и ось передъ собою
Свои канци положывъ.

«Канци,—мовывъ винъ, —невдячни!
Вы забулы, необачни,
Якъ я васъ любывъ, беригъ!
Якъ я звильна въ васъ чалапавъ,
Килька сотъ разивъ васъ латавъ,
Пидбывавъ, скрипявъ, якъ мигъ!»

«А про те вы, канци кляти,
Замисть вдякы, благодати,
Довелы мя до биды!
Ось вамъ видъ старого друга,
Замисть вдякы, та жъ наруга:
Геть идить вы до воды!»

И каминя въ ныхъ наклавшы,
Шнуромъ добре завязавшы,
Размахавъ, и бухъ въ рикю!
А вертаючы до дому,
Тишивсь, що соби самому
Помету выдумавъ таку.

Ой, такъ, такъ! Соби самому!
Бо колы вернувъ до дому
И про канци ни ду—ду,—

Злая доля на готови
Тіи капци стофунтови
Мала на його биду.

Ось три дни соби минулы.
Ниччю рыбаки тягнулы
Невидь въ Тигриси по дни.
Якъ тягнулы, такъ тягнулы, —
Раптомъ щось тяжке почувлы,
Мовъ колоду, у матни.

«Бачнисть! Рыба тутъ велька!» —

Крыкнувъ невода владыка, —

«Затягай до берижка!

Жыво, братци! Обережно,

Бо ии сполохатъ можно!

Але жь, бестія, тяжка!»

Стогнуть рыбаки, працюють,
Знай до берега прямцюють,
Ажь ось раптомъ: пррр, та говь!
Запялась матня въ колоду!
Щобъ виднять, хазяинь въ воду
Мусивъ бовтнуть стримголовъ.

Довго шпортався винь, ныпавъ...

Вылизь, — ледве — ледве хлыпавъ.

Хлопци невидь потяглы.

Ще тяжкый! Ну, Богу хвала!

Значыть, рыба не прорвала!

Страхъ цикави вси булы.

Вытягають невидь жыво, —

Та де жь рыба? Що за дыво?

Диры у матни кругомъ,

А на споди, для выгоды,

Два капчыська, мовь колоды,
Та ще й зь камянымь нутромь!
Ставь хазяинь туть журыться,
Проклынены и лютыться:
«Щобь йому не збутысь слизь,
Тому вражому падлюци,
Що ти клятїи папучи
Намь вь найкращый вырь занись!»
Ажь одынь рыбаць погляне
Та й говорыть: «пане, пане!
Чы жь не знаете вы ихь?
Се жь,—тристенный його бабци!—
Абу-Каземови капци!
Винь соби зь нась робыть сьмихь!»
«Такь?»—хазяинь лютый крыкнувь,
Капци зь невода винь смыкнувь
И ничого не сказавь:
Взявь на плечи, мовь колоду,
И, прискоруючы ходу,
Вулицею поманджавь.
Недалеко мавь манджаты:
Зупынывся просто хаты,
Де нашь Абу-Каземь живь;
Тамь, щобь хвыльку видитхнуты
И довкола позырнуты,
На земли ихь положывь.
Пусто скризь було вь тїй хвыли.
То-жь винь розмахавь що-сылы
Капцями, та й бухь вь вигно!
Самь на ричку скочывь живо,
Та знай шепче: «маешь пыво!

Маешъ! Все мени одно!»

V.

Не злякавсь такъ Йона того,
Якъ його зъ судна сухого
Бынули въ морську глубинь;
Не въ таке вправъ остовпиння
Беда¹⁾), якъ мертве каминня
Прорекло йому: аминь;

Не такой фылыстымлянивъ
Страхъ напавъ, якъ стовпъ той грянувъ,
Що звалывъ слипый Самсонъ,—
Якъ злякався Абу-Баземъ,
Колы брязкомъ, стукомъ разомъ
Перебыло йому сонъ.

«Боже правый! Боже правый!
Чы то сонъ такой лукавый,
Чы кругомъ валиться съвить?»
Такъ, прокынувшысь, бурчавъ винъ,
Сонни очы протыравъ винъ,
Щобъ довокола поглядить.

Поглядае—горе! горе!
У покою—наче море
Запахуще розлылось,
А въ тимъ мори середь хаты,
Мовъ острóвъ якыйсь заклятый,

¹⁾ Беда, знаменытый англійський писатель и проповидникъ у IX вику, ослипъ на старість, та про те ходывъ проповидуваты видь села до села. Разъ той, що проводывъ його, завивъ його мижъ каминня. Беда сказавъ огнысту проповідь, пшля якою каминня скрыкнуло: аминь!

Бовваніе чорне щось.

Чы то казка? Чы то сныться?

Щобъ зовсимъ протверезыться,

Винъ языка прыкусывъ:

«Ни, не сплю! И ось вже дніе.

Та чого се холодъ віе?

Хто викно мени розбывъ?»

Винъ зирвався, зъ лижка сходыть,

По тимъ мори босый бродыть

По самисиньки кисткы;

Раптомъ скрыкнувъ, мовъ безумный,

Впавъ на лижка, мовъ до трумны,

Зрозумивъ уси звисткы.

Винъ пизнавъ те чорне дыво,

Що блызь лижка горделыво

Такъ пышалось передъ нымъ;

Се не остривъ въ океани,—

Його капци окаянни,

Щобъ небесный бывъ ихъ гримъ!

Якъ пизнавъ ихъ дидъ нещасный,

То йому видъ-разу ясный

Ставъ весь звязокъ загадокъ:

Шыба збыта, бутля збыта

И та ричка скрызъ разлыта. —

Весь покій въ олійку мокъ!

«Боже! За що жъ тилько кары?

У пидлози всюды шпары,

Весь олійокъ пронаде!»—

Скрыкнувъ Каземъ, середъ хаты

Скочывъ, щобъ олій збыраты,

Але де зибраты, де?

Поки тамъ найшовъ боклагу,
Вже старого скупындрагу
Кара повна досягла:
Весь олійокъ втикъ у шпары,
Окримъ запашної пары
Дошка голая була.

Ставь нашъ Каземъ, страту баче,
И сердечне, ревне плаче,
Бороду на соби рве;
Килько разъ на капци гляне,
Ихъ кляне, що духу стане,
А лютее, ажъ реве.

«Капци, капци, каро Божа!
Що за демонъ зъ Тигру ложа,
Зъ дна ричного васъ добувь?
На мою тяжку руину
Въ нещасливую году
У викно мени шпурнувъ?!»

«Чомъ не довершивъ вже злобы
И мени васъ, до хоробы,
Не шпурнувъ у лобъ старый,
Щобъ я сьвита бильшъ не бачывъ
И не клявъ, и не собачывъ
Зъ горя такъ, що Боже крый!»

«Що жъ я буду бидный діявь?
Вси надіи, бачъ, розвіявъ
Лютый ворогъ въ одынъ махъ.
Черезъ капци проклятуци
Наробывъ зъ олійку гуци,
Сотню пястривъ высавъ врагъ!»

«Капци, капци, бузувиры!»

До якои жъ вы ще миры
Дійдете въ завзягтю злимъ?
Браце бѣ кровь мою вы пылы,
А нижъ бутлю сю розбылы!
Щобъ розбывъ васъ Божый гримъ!»

Але капци середъ хаты
Розляглыся, якъ магнаты—
Чорни, мокри та важки,—
Выдь ихъ—брыдкый, безугарный,
Та за тее—запахъ гарный,
Бо въ олійку по пряжки!

Выдь сей—Каземова скрута.
Въ его серци злоба люта
Проты ныхъ ажъ-ажъ кыпыть!
«Стійте, кляти шлапацогы!
За вси шкоды и наругы
Я на васъ помщуся въ мыть!»

«Моихъ рукъ вы не втечете,
Марно, гыдко пропадете,
Якъ собаки нависни!
Якъ жыдивъ тихъ кровопійцивъ,
Еретыкивъ—боговбійцивъ,
Я спалю васъ у вогни!»

Сю завзяту постанову
Й гришную ии основу
Абу-Каземъ праскрынивъ,
Потимъ капци взявъ за чубы,
Щобъ укынуть ихъ до грубы,
Та въ-разъ ставъ, мовъ остовнивъ.

«Мокри, кляти! Що робыты?
Якъ же ихъ мени спалыты?

Адже треба сажень дровъ,
Покы шкура ся розмокла
Высхне,—що бь тутъ нагле здохла!—
Значыть, кошть и страта зновъ!»

«Вынесу хиба на крышу,
Тамъ на пару день ихъ лышу,
Хай соби на сонци схнуть,
А тоди на славу Божу
Я такы въ вогонь ихъ вложу,—
Тамъ вже буде имъ капуть!»

Такъ соби розмиркувавши,
На ципокъ капчыська взявши,
Каземъ ихъ на дахъ понисъ.
Кынувъ та й не бачывъ навить,
Якъ сьміється й збыткы правыть
Той псявира—клятый бисъ....

VI.

*Собаки ыграшки на дахови и ихъ сумни на-
сидкы въ нызу. А ты платы, Абу-Каземъ!*

У Багдади славнимъ, мисти,
Вульць йе не сто, не двисти,
А крути вси та вузьки;
А пры ныхъ дома маленьки,
Наче пры пеньку пидпенькы,
А дахы на всихъ плоски.

Наче скрыни ти биленьки,—
Двери, викна все маленьки, —
Тягнуться дома ти въ рядъ,

Вси до вульци плечыма,
Кождый зыркае очыма
На подвирье та у садъ.
В-день народъ въ домахъ дримае,
Докры снека дошкуляе,
Бо тамъ снека що ажъ страхъ!
Ажъ колы повечоріе,
Зь Тигра холодомъ повіе,
Людъ гуляе по дахахъ.

Тамъ дахы те, що въ насъ скверы, —
Супочывокъ и снацеры,
И сусидській розговирь;
Щобъ съвиженькымъ подыхнуты
И на городъ позырнуты,
Всякъ спышыть на дахъ, на двирь.

В-день, колы паны дримають,
По дахахъ лышь псы гуляють,
Якъ у насъ по вульцяхъ;
Тамъ для ныхъ простору много,
Имъ не значыть се ничого—
Скочыты зь даху на дахъ.

Тамъ то скокы, тамъ то грыська!
Выправляють псы й котыська
Перегоны та борни,
Гавкають, немовъ на ловахъ,
Мявкають на всякихъ мовахъ,
То грызуться, мовъ дурни.

Гарна ричь, якъ жартъ невынний,
Та не кожний жартъ—дытынний,
Не однако кожний вартъ:
Хлопъ жартуе—зарегочешъ,

Пань жартуе—плакать хочешъ, —
Та найгиршый—песій жарть.

Здыбалы ось псы-Багдадци

Абу-Каземови капци,

Що тамъ сохлы на даси:

Вси надъ нымы поставалы,

Головамы знай кывалы,

Мовъ надъ карпомъ у вивси.

Поставалы тай не знають,

Що зъ тымъ звирьемъ дѣять мають,

Дали гарклы: дзявъ, дзявъ, дзявъ!

Звирь сыдыть, немовъ колода,

Псы миркують: ось прыгода!

Вже одынъ за вухо взявъ.

Гаркнувъ, тягне—годи рушыть!

Бо вже другый зубы сушыть,

Капця торгае прытьмомъ.

Тутъ и инши скокомъ, скокомъ,

Хто встыгъ прямо,—а хто бокомъ,—

Гей до капцивъ вси гуртомъ!

Гавкають на всяки гласы,

Рвуть за вуха, за общасы,

Видривають прыщипкы,

Торгають куды понало,

Та всего ще имъ за мало,

Розгулялысь залюбки.

Два—тры разомъ ихъ чипають,

Капци въ гору пиднимають,

Тягнуть, котять, волокуть,

Сей упаде, той прыскоче,

Сей гаркоче, той дзявкоче,

Затягли ихъ въ самый куть.
Хочъ туды ихъ дотащылы,
Та въ спокою не лышылы,
Миры песій жартъ не зна!
Дали рвалы и гарчалы,
Пиднималы и тручалы,
Наче перъ ихъ сатана.

Раптомъ ойкнувъ псысько зъ жаху,
Якъ тяжезни капци зъ маху
Грымнули зъ нымъ вразъ у нызъ.
Инши псы, мовъ змыти, сталы,
Въ нызъ хвосты вси попускалы,
Потимъ мовчки розійшлысь.

Такъ злочынецъ, зло зробывшы,
Утикае, хвистъ стульившы,
Геть у горы та лисы.
Слушайте жъ, яку провину
Въ нещасливую году
Зъ капцями зробылы псы!

По-пры Каземивъ домыще,
До стины тульившысь блыжче,
Щобъ не впасты де пидъ визъ,
Баба йшла у сю году
На рукахъ несла дытыну,—
Мовъ навмысне-бъ хто наднисъ.

Стала баба просто нього,
Задывылася небога,
Якъ счепылысь два возы.
Кони шарпають та рвуться,
Визныкы трохи не бьются,
А паны крычать: везы!

Стала баба, всмихаётся,
Щось имъ радыть збираётся,
А дытя держыть въ рукахъ.
Въ тимъ гарь-гарь, гурь-гурь почулось,
Щось страшне таке метнулось,
Мовъ увесь звалывся дахъ.

Зглянутысь не встыгла баба,
Вже кихтяста неся лаба
Шкрябъ ии черезъ лыце!
Передерла, мовъ драбыну,
Баба кынула дытыну
Тай крычыть: «ой, щожъ отсе?»
На дытыну жъ ту нещасну
Впалы капли ривночасно,
Мовъ изъ неба лютый гримъ.
По головци якъ дистало,
То лышь трохы запыщало,
Тай уже було по нимъ.

Тутъ вже гвалтъ и крыкъ счынывся!
Передъ домоу людъ стовпывся,
Вси крычать, мовъ на живить.
Баба кровъ зъ лыця втырае,
Мовъ безумна, знай пытае:
«Що се, чы валыться съвить?»
Та дытя якъ мертве вздрила,
Такъ страшенно заревила:
«Ой, ягидочко моя!
Моя внучечко едына!
Якъ безъ тебе, сыротины,
Прожыву на съвити я?»
Люде слухають, зитхають,

«Що тутъ сталося?»—пытають,—

«Хто се, якъ дытыну вбывъ?»

Та якъ капци угледили,

Въ одынъ голосъ заревилы:

«Ось винь! ось хто се зробывт!

«Га, се-жъ аземови капци

Вбылы внучечку тій бабци,

Щей самій роздерлы тварь!

Абу-Каземъ! гей, чы чуешъ?

Капцивъ своихъ такъ пыльнуешъ?

Де винь, клятый той скупарь?»

Абу-Каземъ нашъ нужденный,

Вчувшы голосъ той страшенный,

Весь поблidy и помертвивъ,

Весь затряся, мовъ трепета,

Бо вже чую, що въ тенета

Зновъ уже зловытысь всьпивъ.

Выйшовъ, мовъ на судъ злочынецъ,

Ажъ якыйсь тамъ челядынецъ

Здоровенный, мовъ медвидъ,

Хапъ його за руку живо:

«Ось де, пане, ось те пыво,

Що вы всьпили наварыть!»

И прытягъ його до бабы,

Абу-Каземови лабы

Ии кровью обмастывъ:

«Бачте! Бачте кровь невынну!»

Потимъ вбытую дытыну

Въ руки Казему вмистывъ.

«Нате, нате, поцестите!

Або хочъ соби зварите!

Саме добре у окрипѣ!
Певно, сего вы бажалы,
Якъ ти кашци заставлялы,
Мовѣ на вовка въ лиси слипѣ.»

«Ганьба! Ганьба!—крыкнувъ разомъ
Тлумѣ весь,—ганьба, Абу-Каземъ,
Що забулысь вы ажъ такъ:
Бабѣ, дитей щобъ розбываты!
Бо на-щожъ бы пакуваты
Въ кашци стилькы каминякъ?»

«Людойиде зъ серцемъ драба!—
Скрыкнула сердешна баба—
Ты не думай се соби,
Що свою тяженьку рану,
Свою внучечку кохану
Подарую я тобі!»

«Люде добри! посьвидчите!
И зо-мною вразъ ведите
До судди його, якъ стій!
Щобъ всякъ знавъ його провину,
Хай винъ самъ несе дытыну,
Кашци жъ двомъ тра взять на кій!»

Абу-Каземъ, якъ заклятый,
Слова ще не весьпивъ сказаты,
Спамятатыся не мигъ,
Якъ усе те, мовъ небесне
Зъявысько якесь чудесне,
Просто збыло його зъ нигъ.

Весь винъ кровью обагрений,
Мовъ розбійныкъ навиженный,
Мертвее дытя въ рукахъ,

А пры нимъ у крови баба,
Передь нимъ два дужыхъ драба
Несуть капци на дрючкахъ,
А довола тлумъ—громада....
Оттака чудна парада
Вульцямы потяглась.
Брыкы знай гудуть завзяти,—
Пры судейскій ось палати
Вся ота юрба зляглась.

Пань суддя вже жде на ганку:
«Абу-Каземъ! А, коханку!
Мы знайоми вже мабуть.
Ну же, що ты вдравъ нового,
Що людей прывивъ такъ много?
Що се такъ воны ревуть?»

Довгу хвылю се тривало;
Напотивъ суддя не мало,
Покы розпытавъ, якъ слідъ,
Хто й яку зробивъ провину,
Хто и якъ убывъ дытыну
И роздрававъ баби выдь.

Та судди хочъ ясно стало,
Що було въ тимъ дили мало
Абу-Казема выны,
Та вже мавъ на нього око
И для того рикъ шыроко:

«Поелыку капцаны,
«Що зробылы всю ту страшність,
Абу-Каземова власність,
И ии повиненъ винъ
Пыльнуваты, зберигаты,

То й одвить повиненъ даты
За дытыны сеи скинь;
«Поелыку жъ ся дытына
Бабы внучечка едына,
Вся надія ии дому,
То кримъ кары за убывство
Мусыть Каземъ за злодійство
Заплатыты по закону.

«Мусыть зъ нею одружытысь,
На нове дытя розжытысь,
Щобъ ии не выгасъ ридь.
А за кару—пястривъ двисти,
Другыхъ двисти тій невести
За калицтво даты следь.»

Такъ премудро розибравшы,
Двисти пястривъ заразь взявшы,
Панъ суддя вийшовъ у димъ,
Каземъ же, бидою вбытый,
Ставь, не знае, що робыты,
Наче вправъ на его гримъ.

VI.

*Якъ Абу-Каземъ спекався шлюбу и якый скарбъ
закопавъ у-ночи.*

Я не знаю, якъ то тому,
У кого въ розпали злому
Бать всю шкуру зъ тила здерь;
Та, здається, що меньшь-більше—
А ни лише, а ни гирише

Каземь чувъ себе теперь.

Винъ стоявъ, мовъ остовпилий,
На лыци, мовъ крейда, билый,
Жовтый весь, немовъ той вискъ;
Въ голови його мишалось,
Серце въ грудяхъ, знай, стыскалось,
Въ ухахъ чувся шумъ и трискъ.

Дали шепче: «Боже, Боже!

Що то людська злоба може:

Бый васъ Божый гримъ усихъ!

Я знесу ти вси знуцання,

Може васъ мои зитхання

Здують, мовъ ковальській михъ!»

Такъ побожно винъ зитхнувши,

Выдъ турбаномъ завывнувши,

Скулывся, щобъ геть иты;

Та въ тій хвыли руки штыры

Зъ двоухъ бокивъ його вхопылы:

«Гей, куды жъ се справывсь ты?»

Абу-Каземь ажъ здригнувся,

Зупынывся, озырнувся,

Бачыть, се полицыантъ.

Винъ держыть його за полы

Тай крычыть: «А говъ! поволи!

Пане, осьде йе вашъ фантъ!»

«Що за фантъ?»—«Ну, ваши капци.

Пане, мы не голодрабци,

Мы не ласи на чуже!

Ось воны, ще й на дрючыни:

Нате вамъ ихъ! Въ тій хвылыни

Забырайтесь зъ ными вже!»

Весь народъ зареготався;
Абу-Каземъ не змагався,
Капци винъ на плечи вперъ
Тай махае,—та: поволи!
Зновъ щось сипъ його за полы
Тай крычыть: «щожъ я теперь?»
Зновъ оглянувсь Абу-Каземъ
Тай ажъ весь здригнувся разомъ,
Мовъ въ кропыву голый сивъ:
Се жъ та баба, що за неи
Винъ зазнавъ биды сіеи,
Щобъ їи де вовкъ иззивъ!

Вся розпатлана и боса,
И брудна, и кривоноса,
Въ роти чорныхъ зубивъ два,
Руку, мовъ грабли, худїи,
Щоки, мовъ та грязь, сидїи,
А голосыть, мовъ сова.

Ось така то краля мыла
Абу-Казема вхопыла,
Наче гришну душу кать:
Зъ нымъ пидъ руку забираєсь,
Прыхыляєсь, усмихаєсь,
Мовъ винъ мужъ їи, чы братъ.

«Абу-Каземцю, мїй друже!
Не смутысь мени такъ дуже!
Выдъ свїй мылый роспогодъ!
Вже жъ тоби за вси ти страты
Скарбъ великый и багатый
У мени дае Господъ».

Абу-Каземъ тее вчувшы,

Та спыну въ дугу зигнувшы,
Сылкувався утикты,
Такъ вже баба не пускае,
Йому въ вичи заглядае
Тай говорить: «що жъ се ты?»

«По що такъ мене волочышь?
Чы втикты видъ мене хочешъ?
Чы забувъ, якъ выпавъ судъ?
Болы любышь, любы дуже,
А не любышь, не жартуй же,
Сплату дай мени ось тутъ!»

Щобъ видъ бабы видченытысь,
Мусивъ Каземъ зновъ порытысь
Въ своимъ череси, якъ стій:
Десять пястривъ добувае,
Важко стогне и зитхае,
И дае, мовлячы ій:

«Бый тебе суха коцюба,
Ты красулечко беззуба!
На отсе та подавысь!
На добро мое, натишься!
Шнуръ купы соби й повишься,
Лышь видъ мене видчепысь!»

Баба гроши загорнула,
Та на Казема зырнула,
Мовъ іи винъ батька вбывъ:
«Ты безъ серця! Що монеты!
Та чы справди жъ такъ мене ты
А ни разъ не полюбывъ?»

Людъ сьміється, ажъ лягае,
Абу-Каземъ лышь гадае,

Щобъ видь бабы драла дать.
Сплюнувъ люто, видвернувся,
Мижъ юрбою протыснувся
Тай поперъ куды выдать.

Бигъ отакъ, не зупынявся
И назадъ не обертався,
Бо морозъ деръ по хребти:
Ажъ до дому прычвалавши,
Двери вси позамыкавши,
Видитхнувъ у самоти.

Видитхнувши, видсапнувши
И на капци позырнувши,
Мало зновъ винъ не здуривъ.
Чулося йому въ тій хвыли,
Що вони бь-то говорылы:

«Впадешъ черезъ насъ у ривъ!»

Абу-Казему ажъ тисно,
Въ животи зробылось млисно,
Въ ливомъ уси дзинь—дзинь—дзинь!
Рогомъ очи вытрищае
И на капци поглядае,
И тремтыть увесь, мовъ тинь.

Дали каже: «Боже правый!
Певно, духъ якыйсь лукавый
Въ тій капци увійшовъ!
Вже жъ я, певно, бидный згину!
Въ нещасливую году
Зъ нымъ соби я въ спирт зайшовъ!

«Що жъ мени теперъ роботы?
Сего ворога нивбыты,
Ни прогнаты не гадай!

Злого духа не підкупишь,
А ни другимъ не видступишь,
А пронавъ бы винъ бодай!

«Та стривайте! Маю раду!
Чей-же въ бильший грихъ не впаду,
А побудусь може зла!
Въ тїи капци зъ добра—дыва,
Певно, капосна, злослыва,
Гришная душа вїйшла.

«Видбуває тутъ покуту
И на мене злобу люту,
Певно, мусыть мать за те,
Що надъ нею збыткувався,
А ии не здогадався
Въ мисце схороныть сьвяте!

Адже-жъ кажуть мудри люде,
Що души такїй не буде
Супокою, хочъ пропадь,
Поки хто ии зостанкы
Изь молитвою до ямкы
Здогадаєсь закопать.

«Гришна душечко покутна!
Охъ, даруй, що баламутна
Мысль моя, мовъ те дытя,
Доси вперто такъ блудыла
И тебе не нарядыла
До спокійного буття!

«Та теперъ, свїй грихъ пизнавшы,
Стилько каръ за нього взявши,
Я, мовъ братъ, мовъ ридній твій,
Ще сю ничку зъ молитвами

Въ затышку тебе до ямы
Схороню на супокій!»

Хто бь побачывъ, якъ нашъ Каземъ
У побожнисть вдарывсь разомъ,
Якъ надъ капцями прыпавъ,
Якъ молывся, въ груды бывся,
Охавъ, по земли стелывся,
Той сказавъ бы: «ну, пропавъ!»

Э, та добре намъ судыты,
Якъ тамъ зъ боку все следыты,
А спробуй гирькой пыть,
То весь съвить тобі затмыться,
И здуриты не дывныця:
Будешъ капци хоронить!

Такъ до ночи промолывшысь
И водою окропывшысь,
Абу-Каземъ заступъ взявъ,
Капци завязавъ въ мишыце
И на блызьке кладовыще
Середъ ночи почвалавъ.

Тамъ довкола озырнувшысь,
Коло муру въ лукъ зигнувшысь,
Ставъ глыбоку яму рыть,
Потимъ капци въ ню вложывшы
И прысыпавшы й прыкрывшы,
Помолывсь и щезъ у-мыть.

VIII.

Поголоска про чаривныка и Абу-Каземова руина.

Всюды темно, тихо, глухо.

Напружае око й ухо
Абу-Каземъ всяку мыть,
Та дарма! Мовъ у могыли!
Незвычайного не въ сыли
Ничогисенько зловыть.

Та зла доля невыдыма
Знай очыма злісно блыма
И слідыць за нымъ, слідыць!
Лысть шелесне, гылька хрусне,
Песь загавка, хвиртка лусне,—
Абу-Каземъ, знай, тремтыць.

Ббигъ до дому, за хвылыну
Влизъ у лижко пидъ перыну,
Богу дякуе, що такъ
Все пишло йому щаслыво,—
Та зла доля, хочъ линыво,
Все повзе за нымъ, якъ ракъ.

Якъ се такъ вона зновыла
И кому найпершъ открыла,—
Се втопыла въ питьми ничь;
Та вже те, що до схидъ сонця
Видь виконця до виконця
Бигла ся кумедна ричь:

Вартовый сказавъ Селиму,
А Селимъ зновъ Ибрагиму,
А видь сього чувъ Ахметъ,
Видь Ахмета дидъ та баба,
А видь сыхъ цила громада
Сей нечуваный предметь:

Сеи noci въ пизню добу
Брай калифового гробу

Хтось стогнавъ и землю рывъ,
Щось шептавъ и щось мурлыкавъ,
Знать нечыстыхъ духивъ клыкавъ,
Потимъ въ землю скарбъ зарывъ.

Мусивъ буты скарбъ здоровый,

Бо мишыще двохкирцьовый!

Якъ винъ тамъ його занись?

Певно, не по власній сыли,

А занись и пры могыли

Закопать нараявъ бись.

Скарбъ у землю закопавшы,

Прытонтавшы й прыплескавшы,

Винъ те мисце такъ залявъ

(Стражныкъ чувъ на власни вуха):

«Щобъ видразу внавъ безъ духа,

Хто бь копать тамъ починавъ».

Вдравшы вчынокъ сей поганый,

Чародій той окаянный

Знявсь у гору, наче птахъ,

И черезъ парканъ лышь фуркнувъ,—

Вже жь то бись його такъ штуркнувъ!—

Ажъ згадаты тее—страхъ!

Ну, та стражныкъ не такивськый!

Вчынокъ бачучы дидькивськый,

Хочъ пропасныця трясла,

За чаривныкомъ пекельнымъ

Бигъ у остраху смертельнымъ

Геть ажъ до його жытла.

Ледве рано зазорило,

Донеслося вже се дило

До багдадського судьи.

То суддя одь теи мовы
Скочывь, наче левь на ловы.
Го, го, го! Вже быть биди!

Чысто вмывшысь, помолывшысь,
Попойившы, поголывшысь,
Мовывь винь до посипакъ:
«Заразь клычте вартового!
Чародія намь ось того
Ныни треба ще на гакъ!»

Якъ для зла, то вартового
И шукать не треба довго,—
Винь и самь десь близько ждавь;

Пань суддя вже въ униформи
Зь вартовымь по всякій форми
Протоколь, якъ стій, списавь.

«А теперь гляды, небоже!
Докинчыть се дило гоже—
Твій найпершый заповить!
Правду сливь своихь докажешь,
Якъ намь заразь ще покажешь
Чародія того слидь!»

Пань суддя въ одну хвылыну
Вдягь турбань на головыну,
Посипакъ узявь симь парь
И готовь бувь до походу
Хочь въ огонь, а хочь у воду,
Мовь козакь той на татарь.

Рушывь похидь вульцямы,
Та не просто,—манивцямы,
И що хвыли рись, мицнивь,
Бо що крокъ—юрба цикава,

Чуючы яка се справа,
Прыставала все зь бокивь.
За малои пивъ годыны
Натовиць люду незличымый
Гоготивъ, неначе гримъ,
Вулыцямы пливъ та вывся,
Ажъ наразъ спынивсь, стыжбывся
Тамъ, де Каземивъ бувъ димъ.
Вартовый сказавъ: «ось тутъ винъ!»
Панъ суддя сказавъ: «мабутъ, винъ
Ще не вылетивъ, ще спыть.
Нужь-бо живо, якъ найтыхше,
Зь всихъ бокивь отсю хатыще
Щильно треба обступыть!»

Люде хату обступылы
Та гармидерь учынылы,
Шумъ такой и гукъ, и ревь,
Що збудывся Абу-Каземъ,
До вкна пидскочывъ разомъ:
Зловленный мовъ въ ситы левъ.
Ще не знае, що за штука,
Вже суддя у двери стука:
«Въ имя права одчынить!»
А народъ реве та клыче:
«Де ты, клятый чаривныче?
Въ коминъ на митли не йидь!»
Абу-Каземъ одчыняе,
Весь тремтыть и самъ не знае,
Чы живой винъ, чы мертвый.
Панъ суддя видъ разу йому:
«Ты господарь сього дому?»

А, мы знаємось, старый!»

Тутъ вси люды, мовъ здурилы,

Засьміялысь, заревилы:

«Абу-Каземъ! чаривныкъ!

Онъ хто зори краде зъ неба!

Онъ кого спалыты треба!

Стережить, щобъ не утикъ!»

«Люде добри», мовыть Каземъ,

Та судя якъ крыкне разомъ:

«Стій! Ни слова! Ни муръ—мур!»

Хлопци, гей! для осторогы

Разомъ въ нього руки й ноги

На одынъ звяжите шнуръ!»

Абу-Казема, що—сылы

Въ оберемокъ ухопылы,

Положылы на помисть;

Отъ тоди суддя сидае

И допросы починае,

Що то Каземъ видювисть?

«Якъ зовешся?» «Абу Каземъ».

«Чымъ живешъ ты?» «Хлибомъ, мясомъ».

«Люде, чуєте, блюзныть!

Хлибъ та мясо винъ вживае,

Ласкы жъ Божой не знае,

Що живымы насъ держыть!

«Мусышь намъ теперъ сказаты,

Якъ не хочешъ, щобъ у пяты

Мы пеклы тебе огнемъ,—

Що за чары въ ничъ ты діявъ,

Де й яке ты лыхо сіявъ?

Говоры, бо мы почнемъ!»

«Люде добри, стогне Каземь,
Хочь печить, хочь рижте разомь,—
Въ чарахъ не повыненъ я!
Капци, капци ти прокляти,
Що хотивъ я поховаты,—
Ось уся вына моя!»

«Що, брехуне ты проклятый?
Капци хтивъ ты поховаты?
Чы здуривъ, чы дурышь насъ?
Заразь все признай для суду,
Бо якъ ни, то заразь буду
Зъ шкуры въ тебе дерты насъ!»

Бидный Каземь стогне, оха,
Забкається, й потроха,
Путаючысь въ купи сливъ,
Хочь безладно та нескладно,
Та тымъ бильшь для всихъ прынадно
Свое горе розповивъ.

Та чымъ бильшь винъ плакать хоче,
Тымъ сыльнійше людъ регоче,
Ажь береться за боки;
Лынь суддя, мовъ чорна хмара:
«Брешешъ! не мене тя кара
Справедливои руки!

«Хочь ты крутышь и цыганышь,
Але насъ не отуманышь!
А ну, заразь насъ провадь,
Де ти капци поховавъ ты!
Та якъ въ тимъ не буде правды,
Будешъ тяжко видбувать!»

Тутъ зайшла маленька хрія:

Якъ старого чародія
Ажъ до цвынтаря дигнать:
Чы йому розпутать ноги,
Чы тягнуты край дороги,
Чы для нього визъ нанять?

Бачте, вирять, мусульмане,
Що якъ лышь на землю стане
Чаривныкъ, — то дидьчыхъ сыль
Набереться, напоганить,
Всихъ одурить, отуманить,
Щезне, полетить безъ крыль.

Та на те найшлася рада.

«Въ михъ його!» крычить громада.

Вперлы Казема въ мишокъ,
Завязалы чубъ до речи,
Два драбы взяли на плечи,
Положившы на дрючокъ.

Якъ колысь изъ Галааду
Добрый кетяхъ винограду
Два жыдове, взявшысь вразъ,
На дрючку неслы пидъ гору
До жыдивського табору,
До Мойсея на показъ, —

Такъ въ мишку на тій дрючини
Абу Каземъ бидный ныни
На кладовыще чвалавъ,
А за нымъ суддя престрогий,
А довола людъ премногий,
Мовъ рухливый, пестрый сплавъ.

Та ось збылыся тиснице.

Стражныкъ мовить: «Ось се мисце!»

А судья: «Розпутать михъ!»

Вылизъ Абу-Каземъ зъ миха,

Та мала йому потиха;

Середь тыхъ людей уеихъ

Мусивъ мисце показаты:

Заразъ кынулысь копаты,

Жыво капци виднайшлы;

Втишылысь, мабуть, капцюгы

Зъ пана своего наругы,

Тай що имъ не гныть въ земли.

Абу-Каземъ, мовъ розбытый,

Сумовытый, не сердытый

На ти капци кынувъ зиръ.

Ну, програвъ остатню спробу!

Вже теперь лягай до гробу,

Але капцямъ бильшь не виръ!

Ой, зитхнувъ бидакъ, похнюпывсь!

Тымчасомъ судья насупывсь

И до Казема мовля:

«Святотате! тле мерзена!

Твоимъ диломъ осквернена

Ся посвячена земля!

«Вартъ тебе на паль за тее!

Та щобъ мисце се святее

Смертний прысудъ не сквернывъ,

Полекшы свои калыты:

Пять сотъ пястривъ заплаатыты

Тра за те, що ты вчынивъ.

«Трыста пястривъ на святыни,

Сто мени за труды ныни,

Вартовому пятьдесять,

Решту на весь людъ сей чесный!»
«Ось присудъ тоби чудесный!»
Туть давай уси крычать.
Абу-Каземъ на колина!
«Пане, се жъ моя руина!
Де жъ си гроши я визьму?»
Та суддя рикъ по хвылыни:
«Якъ не зложышъ ихъ ще ныни,
Помандруешъ у тюрму!»

IX.

*Якъ Абу-Каземъ своими капцямъ зробывъ бунтъ
у Багдади.*

Якъ, бува, у темній пуци
Блудъ кого нападе злющый,
Помотае вси стежки,—
Чоловикъ у дыкимъ страху
Навманья бижыть безъ шляху,
Мовъ овечка навспрявжкы,
Котру гонять вовкъ лапастый,
И чымъ бильше винъ попасты
Намага на правый шляхъ,
Тымъ густійша оболока
Сьвить ему краде зъ пидъ ока,
Щобъ въ знесыли винъ полягъ,—
Такъ и Каземъ бидолаха,
Видко—волею Аллаха,
Що скупарь бувъ сьвитовый,
Черезъ капци ти колоды

Тамъ-таки зазнавъ прыгоды,
Що хочь сядь та вовкомъ вый.

И що бильшъ винь сылкувався,
Наче въ сити выюнъ зывався,
Щобъ ихъ збутысь наконець,—
Тымъ впертійшъ воны верталысь,
За полу його хапалысь,
Мовъ заклятый въ казци мрець.

Ось теперь, якъ ти шкрабыща

Зо святого кладовыща

Зь пидь земли злый духъ видгрибъ,

Якъ ще Казему въ додатку

Стопястривокъ выдеръ пятку—

Геть весь скарбъ його и хлибъ,—

То сердега вже не плакавъ

И не охавъ, не балакавъ

И не смыкавъ бороды,

Лышь сыдивъ, неначе змытый,

Мовъ той мрець, рядномъ укритый,

Що не знае вже биды.

Такъ безъ мовы и безъ руху

И безъ болю, мовъ безъ духу,

Довго, довго винь сыдивъ;

Въ хати пусто, голи стины,

Та винь вперто, безъ видмины,

Все на капци лышь глядивъ.

Капци жъ клятїи, безбожни,

Мовъ паны яки вельможни,

Знай пышалысь передъ нымъ,—

Повни глыны и каминя,

Мовъ не-божи сотвориння,

Зь выдомъ страшнымъ та гризнымъ.

Абу-Каземъ стуманилый

Чувъ, якъ капци гомонилы

Ось таку до нього ричь:

«Дурню! насъ ты видцурався!

Въ пястрахъ, скарбахъ ты кохався!

Де жъ теперь ти пястры? причь!»

«Мы одни—чы чуешъ, друже?—

Такъ тоби мы вирни дуже,

Якъ ты самъ бувъ вирный намъ.

Стилькы литъ прожившы спильно,

Вже розстатысь намъ невилно

На потиху ворогамъ».

«Що вони соби миркують?

Хай зъ тебе и зъ насъ кенкують,

Ты, старый, про те не дбай!

Насъ державсь, якъ бувъ багатый,

Насъ до смерти мусышь маты,

Въ насъ вйдешь и въ Божый рай».

Абу-Каземъ стуманилый

Вразъ пидскочывъ, мовъ здурилый,

Бынувсь бигты до дверей;

Въ руки голову схопывшы,

Вуха пальцями закрывшы,

Простогнавъ винь: «Боже, крый!»

«Я дурію! я дурію!

Двохъ думокъ зличыть не вмію,

А балачку капцивъ чувъ!

Що вони видъ мене хочуть?

На що кровъ изъ мене точуть?

Щобъ имъ викъ поганный бувъ!»

«Ни, не вытерплю я зъ нымы
А ни дныны, ни годыны!
Самъ ихъ выдъ мене убье!
Або самъ втичу де зъ хаты,
Або мушу ихъ де вихаты,
Що ниhto и не знайде».

Такъ винъ, душу облекшывшы,
Мицно се постановывшы,
Ладытысь вѣ дорогу ставъ:
Взувся винъ, пидперезався,
Плащъ накынувъ, геть зибрався,
Капци въ михъ запакувавъ.

Чы пойившы що, чы зъ постомъ,
Кладкою, чы може мостомъ
Черезъ Тигрисъ перебравсь,
И тоди вже шахомъ-махомъ,
Не стежкамы, а ни шляхомъ
Въ чысте поле винъ попхавсь.

Ходыть, лазыть, на-смерть важыть,
А тутъ зверхы сонце пражыть,
Мовъ наняте до биды;
Абу-Каземъ сохне, вяне,—
То прысяде, то зновъ стане,
Та пыщыть: воды! воды!

Втимъ—чы хто отсе чаруе,
Чы направду вухо чуе
Пидъ землею: буль, буль, буль!
Каземъ радый! Винъ схопывся
Та й побигъ воды напыться,
Наче жыдъ той до цыбуль.

Бигъ, бигъ, бигъ ще зъ пивъ годыны,

Ажь ось глянь: на дни долины
Невелычке озерце
Холодочкомъ подыхае,
Мовь видъ сонця въ тинь ховае
Крышталевае лице.

Сивъ нашъ Каземъ, пидкрепився,
И умывся, и напывся,
Свобиднійше видитхнувъ,
Богу дяку давъ сердечну,
Що въ сю спеку безконечну
Хидь його сюды звернувъ.

Спочывавъ тутъ добру хвилью
И таку чувъ пильгу мылу,
Волю въ серци и простиръ,
Мовъ уся бида видъ ныни
Геть забигла въ багна сыни,
Щезла въ темныхъ скеляхъ гирь.

И въ души його старечій
Думка вразъ: «Ану-жь, до речи,
Моимъ кашцямъ мисце тутъ?
Ся вода такы глыбока,
Капци жъ си тяжки нивроку,—
Быну, буде имъ капуть!»

«Адже тутъ де гляне око,
Якъ далеко и широко,
И души людей нема!
Рыбалкы сюды не ходять,
Стражныкы туды не бродять,—
Тутъ спокій, тыпа сама!»

И не довго мирувавши,
Капци добре розмахавши,—

Зь михомъ бухъ у озерце!
Навить сердце не здригнулось,
Прочутье не оклыкнулось,
Не зминылося лыце!....

Де тамъ! Винь же радъ-радиськый,
Наче той коняка миськый,
Що на поле вырвавсь разь,—
Рже и фырка, й самъ не знае,
Чы пасеться, чы гуляе,
Чы хомуть навикъ отрясь.

Такъ нашъ Каземъ, видпочывшы,
Капци въ озери втопывшы,
Холодкомъ вертавсь у димъ,—
А такой веселый, радый,
Наче скарбъ знайшовъ порядный,
Що й цины не знавь у нимъ.

Йде—все руки розгортае,
Усмихнется, щось згадае,
Навить пробувавъ спивать:
«Ни, не зломыть доля-злюка!
Абу-Каземъ крипка штука,
Буде зь нею воювать!»

«Хочъ ты якъ мене прыперла
И гиркого перцю втерла
Черезъ капци ти мени,
Та не думай, що я впаду!
Дамъ соби ще якось раду,
А не вступлюся, о, ни!»

«Димъ продамъ—старый домыще,
А про те винь вартъ ще выще,
Якъ тыхъ тысячь пястривъ! Ну,

Тысячь пястривъ, та жъ се гроши!

Ой, якій-то ще хороший

Зъ нумы торгъ я розпичну!»

«Наплюю на вси олійкы
(Тутъ нещасной сулійкы
Прыгадавсь йому конецъ),
Кынуся на шовкъ, тканины,
Одамашкы, кармазыны, —
Славный буду я купецъ!»

День мынае, другый — тыхо.

«Ну, якъ-такъ, — мынуло лыхо!» —

Абу-Каземъ миркувавъ;
И вже злегка, обережно,
Чы чоґо здобуть не можна,
По базари мышкувавъ.

Якъ той песь, якому вуха
Й хвистъ обтято, зъ лякомъ нюха,
Крыеться все по куткахъ,
Бокомъ ходыть, озыраесь,
Всього острого лякаесь, —

Такъ засивъ пидъ шкуру страхъ, —
Такъ нашъ Абу-Каземъ бидный,
Мовъ залятый, мовъ негідный,
Мовъ прыблуда, мовъ злый духъ,
Вульцями повзъ несъмило, —
Горе такъ його прысило,
Що прыбыло въ ньому духъ.

Та видсапавшысь крыхитку,
Мовъ та квитка, що у-литку
Витерь до земли прыгне, —
Винъ почавъ зновъ пидійматись,

И мицниты й простуватысь.

Горе забувать страшне.

Ажъ отсе одного рана

Чуе: баба наче пьяна

Боло студни щось крычыть.

По хвылыни—двиг, тры, шыры

Хоромъ крыкъ такый счынылы,

Ажъ въ ухахъ йому лящыть.

Слуха Каземъ: що за дыво?

Чень же не вымысь такъ живо!

Та й тоди,—чого се крыкъ?

Чы напавъ на мисто ворогъ?

Чы мечеть розбивъ на порохъ?

Чы калифъ де зъ миста зныкъ?

Радъ бы знаты, що за справа,

Бо вже шепче щось лукаво:

«Стережысь! не пхай тамъ нисъ,

Де тебе нихто не просыть!

Вже колы бабамы носыть,

То жартуе певно бисъ!»

Крыкъ на двори дужчий, дужчий...

Вже тамъ тлумъ зибрався злющый,

Вже ревуть—добра не жды!

Чуты: «Зрада! Вражи штуку!»

Дайте намъ тыхъ злюкъ у руки,

Що збавляють насъ воды!»

Каземъ тее зачувае,

Выйшовъ зъ хаты та й пытае:

«Люде добри, що таке?

Що за крыкъ тутъ, що за галасъ?

Що зъ водою тутъ вамъ сталося?

Хто воды вамъ не дае?»
«Гей, — говорыть хтось зъ народу, —
Вчора ще мы малы воду
Зъ сеи студни, якъ крышталь,
А теперь—що за прычына?
Хочь бы вамъ одна краплына!
Не тече, ажъ серцю жаль!»

«Що-жъ намъ всимъ теперь робыты?
Чымъ намъ мытысь, що намъ пыты?
Чымъ варыты? Гвалть, розбій!
Гей, бижимъ до магістрату¹⁾,
Хай про студню сю закляту
Намъ порадыть що, якъ стій!»

И вже зъ крикомъ вульцями
Изъ дручками й пальцями
Йде збунтованный той тлумъ:
Туть зитханье, онде сльозы,
Тамъ проклятя и погрозы,
Галасъ, крыкъ и ревъ, и шумъ.

Ба, чымъ блыжче та росправа, —
Суне зъ боку, злива, зправа
Все нова й нова юрба:
Водоносы зъ коновкамы,
То праčky йдутъ зъ праныкамы, —
Всихъ одна жене журба.

Пляць шырокий зановнылы,
Заревлы вси въ разъ, завылы:
Гвалть! Воды, воды, воды!
Хто намъ воду вкравъ изъ студни?
Бляти ворогы облудни!

¹⁾ Магістратъ—міська росправа.

Дайте-но намъ ихъ сюды!

Страхъ пишовъ по всемъ Багдади!

Вже й житю намы не ради,

На засиданье зійшысь.

«Воду красты —який повидь?

Найпевнійше, —водопровидь

Попсувався десь колысь».

И одни людей втишають,

Други зновъ майстривъ збырають

Водопровидь розслидыть.

Не було се легке дило....

Вже геть-геть повечорило,

Безъ воды пыщыть, шумыть

Весь народъ, тремтять вси власти,

Бо тлумъ грóзыться напасты

На уряды, крамныци....

Ажъ ось радисть! Вси крыныци

Буль-буль-буль! кризь руры зъ крыци

Водяни пишы стовпци.

«Якъ? Де? Видкы? Що за дыво?»

Весь народъ пыта сквапльво, —

Та ниhto не видповисть.

Лышь майстри, яки ходылы,

Водопровидь розслидылы,

Могуть даты певну висть.

Вельчезный здвыгъ народу,

Що весь день гадавъ про воду,

Жде теперь о-тыхъ майстривъ.

«Ось пидходять! Жыво, жыво!

Говорить, яке тамъ дыво?»

Тлумъ реве, немовъ здуривъ

Х.

*Останній ударъ на Абу-Казема и його повед-
наня зъ канцями.*

Вечорило, сутенило....

Чы було яке тамъ дило

Въ Абу-Казема, чы ни,

Щось весь день було такъ нудно,

Думать годи, спаты трудно,

Почуття якись сумни....

То походить, то зновъ ляже,

То щось пише, то зновъ маже,

То чыта святий Коранъ, ¹⁾—

Та слова передь очыма

Скачуть, кровь у выскы gryма,

Мовъ обь стины бье таранъ.

Прочувало серце лыхо,

Былось и квылыло тыхо,

Мовъ голодне немовля,

Та холодный умъ старечый

Невыразни тii речи

Душыть, цытька, прыдавля.

Та наразъ—Всесыльный Боже!

Що се значыты все може?—

Крыкъ роздався, наче гримъ.

Голосивъ страшна громада

Репетуге: «зрада! зрада!

Туть винъ, туть! його се димъ!»

Абу-Баземъ тее чые,

¹⁾ Святе Письмо мусульманивъ.

Вже не мыслить, не миркуе,
Похоловь увесь, якъ трупъ.
Серце вже йому сказало:

«Зновъ на тебе лыхо впало!»

И вже жде скаженихъ купъ.

А на двори людъ лютуе,

Ломыть двери, репетуе:

«Де винъ? Дайте намъ до рукъ,

Сього жыда, водокрада!

Розтоптать його, якъ гада!

Мало смерты! Мало мукъ!»

Абу Каземъ весь здригнувся,

Зъ остовпиння вразъ прочнувся,

Ледве дышучы, пиднявсь,

Сылъ остатнихъ добувае,

Проты люду выступае,

И отакъ до нихъ озвавсь:

«Люде добри, горожане!

Що се за таке погане

Дило мавъ я учынить?»

Та юрба його запекла

Заглушыла: «Згынь! до пекла

Йды соби отакъ служыть!»

И ручыща вже тутеньки

Хапъ його, мовъ у обценькы,

Вяжуть, крутятъ, ажъ хрустыть,

А громада—тлумъ гукае:

«Заразь смерть тебе чекае!

Грихъ живцемъ тебе пустыть!»

«Люде добри,—плаче Каземъ,—

Я жъ безсылный, я вашъ вязень,

Быйте, вишайте мене!

Я въ васъ вырватись не въ сыли.

Та скажить, сусиды мыли:

Що зробывъ я такъ страшне?»

«Що зробывъ? огыдну зраду!

Ты хотивъ весь людъ Багдаду

Спрагою на смерть вморыть!

Затулывъ намъ водопровидь,

Ты бувъ бунту й шуму повидь!

Признаешъ, чы хочешъ крыть?»

«Признаватись? Боже правый!

Ты мій Сьвидокъ, Ты, Ласкавый,

Ты невыннисть не скрывдышь!»

«Що? невыннисть?—людъ скрегоче,—

Винь вдавать невыннисть хоче!

Ось нашъ доказъ, погляды жъ!»

Людъ въ тій хвыли проступывся,

Хлопъ у хату протовпывся,

Мокрый, змерзлый, ледве лизъ;

Изигнувшысь видъ напругы,

Абу-Казема кашцюгы

Винь, постогнуючы, нисъ.

Середъ хаты ихъ прыдвыгавъ,

Гепнувъ, ажъ весь димъ задвыгавъ,

Въ батька матирь такъ и гне:

«Бый тебе суха яльця!

Чы жъ не грихъ то? Чы годыться

Такъ морочыты мене?

«Пане, тутъ гукають люде,

Що отсе вашъ мебель буде.

Я не знаю, та колы

Въ водопровидь вы ихъ вперлы,
Всьому мисту воду сперлы,
Гарный плидъ вы здобулы.

«Знайте, наши люде штыры
Мало смерты не спожылы,
Въ смерту лязячы диру;
Имъ на ликы и всю плату
Вы дасте, коханий тату,
Бо я шкуру зъ васъ здеру.

«Знайте дали: щобъ ти капци—
Броть за ногу вашій бабци!—
Изъ каналу намъ достать,
Мусилы мы—на сумлиння!—
Водопроводу склепиння
На тры ликты руйнувать!

«Що за се вамъ добру плату
Подыктують зъ магистрату,—
Будьте певни, пане мій!
А теперь ище за працю,
Що прынисъ вамъ сюю цяцю,
Заплатить мени, якъ стій!»

Абу-Каземъ сливъ тыхъ слухавъ,
Наче чымерыцю нюхавъ,
Дали скрыкнувъ: «Божый судъ!
Люде! на стину не лизьте!
Мене вбыйте, хочъ повисьте
Безъ розмовы заразы туть!

«Жыть обрыдло! надокучывъ
Самъ соби я й васъ намучывъ...
Выдно, Богъ мене проклявъ.
Най сповныться судъ той разомь!»....

Те сказавшы, Абу-Каземъ
Тяжко—важко зарыдавъ
Въ тимъ народъ заметушився,
У дви лавы розступився,
Ага¹⁾ въ хату увійшовъ,
А за нымъ гризніи мары:
Полицейськихъ штыры пары,
Зъ крикомъ: «Въ имя права! Говъ!»
«Въ имя права»— вси тутъ разомъ.
«Хто мижъ вамы Абу-Каземъ?»
Абу-Каземъ мовыть: «Я».
«Маешъ зъ нами безъ протесту
Йты до мійського арешту,—
Воля власты, не моя».

Абу-Каземъ похылывся,
Вже не плакавъ, не молився,
Знавъ, що тутъ йому капуть.
Тамъ у мійській буцегарни
Дни и ночи йшли не гарни,
А винъ ждавъ, та ждавъ на судъ.

А тымъ часомъ комисары
То по штыры, то по пари
Въ його доми такъ и шпять:
Порядкують, оглядають,
Щось цинують, выкладають,
Рыють, порпають, глядятъ.

Довго поралысь—та марно,
А въ кинци спысалы гарно,
Що хотилось имъ спысать;
Абу-Казема зъ арешту

¹⁾ Прыставъ, по нашому, або-що.

Прывелы, щобы всю рещту
Прысуду йому сказаць.

«Въ имени царя и Бога!

Щобъ бувъ пострахъ и тривога
На злочынныквивъ усихъ,
Щобъ вси спробы зрады й бунту
Вырвать зъ коренемъ до шпунту,
Завязать мовъ кыцьку въ михъ,

Зъ огляду, що Абу-Каземъ
Вперто, злобно, разъ-за-разомъ
Нашъ порушувавъ спокій,
Врешти стрымавъ водопровидъ,
Тымъ до розруху давъ повидъ,
Страту каси мистовій,—

«Мы, правытели народу,
За ти збыткы, за ту шкоду
Ухвалылы: пидъ арешть
Димъ пидсудного узяты,
Все що мавъ,—сконфискуваты
И выписаты у реестрь.

«А що слугы урядови
Дибрь рухомыхъ въ його доми
Ніякиськихъ не знайшлы,
Окримъ капцивъ колосальныхъ,
Що прычыною фатальныхъ
Всихъ прыгодъ його булы,—

«То мы зъ огляду й надіи
На лита його старіи,
Ухвалылы записать:
Щобъ мигъ нашу ласку знаты,
Безъ гербовои оплаты

Капци ти йому виддаты.
«Присудь сей—то слово Боже.
Вынуватый вправди може
Жалуватысь до царя,—
Та се будуть намъ докоры,
Знакъ зухвальства й непокоры,
А за се не жды добра.

«Тожъ гляды ты, диду клятый!
Спробуй лышь щось зновъ початы,—
Заразь у тюрму пидешъ.
А вже тамъ тоби на спробу
Мы такого всыплемъ бобу,
Що й ришенця не диждешъ».

Абу-Каземъ ажъ здригнувся,
Въ тры погыбели зигнувся,
Руки къ серцю прыложывъ:
Все прыймаю. хочъ зарижте
Мене заразь, хочъ повистьте,
Бо те все я заслужывъ.

«А отсе, що въ свойй ласци
Видалы мени вы капци,—
Се глыбоко чую я!
О, бо добру я тюрму мавъ,
Въ пости й холоди роздумавъ,
Що за скарбъ въ ныхъ маю я.

«Бачте, бувъ я зла катряга,
Безсердечный скупердяга,
Видь голодныхъ деръ я хлибъ,
Голыхъ, бидныхъ пхавъ въ болото,
Лышь у срибло та у злото
Душу всю свою загрибъ.

«Та Аллахъ благый та быстрый
Знать добра доглянувъ ыскры
У души мойй на дни:
Сымы капщямы, мовъ михомъ,
Ыскры ти роздувъ зъ усьпихомъ
У могутній огни.

«Все мое добро дочасне,
Все, що я вважавъ за власне,
Въ тыхъ огняхъ, мовъ трускъ, спалывъ,
Щобъ хочъ на старіи лита
Вильно мигъ я въ свить глядиты,
Всихъ любывъ, Його хвалывъ.

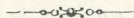
«Капци, скарбе мій велькый!
Вамы жъ то нога владыка
Въ мою душу увійшла!
Вамы Богъ мене слишого
Вывивъ зъ питъмы, изъ грузького
Багновыща злобы й зла»!

И до капщивъ своихъ бидныхъ
Винъ прыпавъ, немовъ до ридныхъ,
Ихъ, мовъ любку, циловавъ,—
Дали, шнура розмотавшы
И на плечи ихъ поклавшы,
Добре зновъ ихъ привязавъ!

«Ось, панове, такъ видъ ныни
Ажъ до смертнои годыны
Въ мисти буду я ходыть
Жебракомъ та богомильнымъ,
Та видъ зла й спокусъ всехъ вильнымъ,
Буду капци ти носыть».

Се сказавшы, поклонився

И по малу видалывся.
«Одуривъ», — реклы паны.
Серце трохы въ ныхъ щемило:
«Ну-жъ калифъ дизна, въ чимъ дило?» —
Зъ страхомъ думалы воны.
Та успокоилыся живо.
Абу-Каземъ ставъ правдыво
Щырымъ, дійснымъ жебракомъ.
Вульцямы волочывся,
Пидъ мечетямы¹⁾ молывся,
Трычи въ Мекку²⁾ йшовъ пишкомъ.
Довго винъ прожывъ ще въ Бози,
Вмеръ десь голый у берлози,
Зъ капцямы його затымъ
По жебрацькы й поховалы,
Спомыналы, вельчалы, —
Винъ турецькымъ ставъ святымъ.

¹⁾ Мечеть — мусульманська/божниця.

²⁾ Ходыть въ Мекку у мусульманъ те саме, що у хрыс-
тыянъ ходыты въ Герусалымъ.

СКЛАДЪ ИЗДАНІЯ

ВЪ КНИЖНОМЪ МАГАЗИНѢ ЖУРНАЛА „КІЕВСКАЯ СТАРИНА“

(Кіевъ, Безаковская, 14).

Тамъ же продаются слѣдующія книги:

1. Конисскій. У тисной бабы. К. 94. ц. 5 к.
2. Днипрова Чайка. Хрестоносць. К. 96. ц. 5 к.
3. Оповідання про давне. н. 96. ц. 5 к.
4. Дзвонарь. Сужена. Надіи. Оповідання. К. 97. ц. 5 к.
5. Шулика. Де знайшовъ, де загубивъ. Черк. 97. ц. 5 к.
6. Карпенко-Карый (Тобилевичъ). Сто тысячъ. Черк. 98. ц. 8 к.
7. Карпенко-Карый (Тобилевичъ). Розумный и дурень. Черк. 98. ц. 8 к.
8. Левицький И. Пріятели. Черкасы. 99. ц. 5 к.
9. Гребинка Е. Иванъ Золотаренко. Черкас. 99. ц. 3 к.
10. Береженого Богъ береже (оповідання селянина про скотську чуму) Черк. 99. Ц. 3 к.
11. Ризачка або дизентерія (розмова ликаря зъ селянами). Черкасы, 99. ц. 2 к.

Конисскій А. Я. Жизнь украинскаго поэта
Т. Г. Шевченко. Одесса. 98. ц. 1 р. 75 к.

Отсюда же можно выписывать всё, существующія въ продажѣ, книги на малорусскомъ языкѣ, не исключая библиографическихъ рѣдкостей, а также музыкальныя произведенія Н. В. Лисенка.

Цена 10 коп.